

„Teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas“

Riigihange nr 222076

Ühistegevuse valdkonna aruanne (Lisa 9)

Kalendriaasta aruanne

01. aprill 2021 – 31. detsember 2021

Eesti Maaülikool,
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda,
Eesti Taimekasvatuse Instituut,
Eesti Toiduainetööstuse Liit,
Maaelu Edendamise Sihtasutus,
Mahepõllumajanduse Koostöökoogu,
Põllumajandusuuringute Keskus.

Jaanuvar 2022

Sisukord

Sissejuhatus.....	2
Tegevuste elluviimine.....	2
Konverents Ühistute roll kestlikkuse tagamises.....	3
Infopäev Sissejuhatus lihasektori kvaliteedikava väljatöötamise.....	4
Koolitus Lihasektori kvaliteedikava väljatöötamine I.....	5
Aiandustootjate koostöö õpiring.....	6
Tegevused järgmisel aastal.....	7

Sissejuhatus

Ühistegevuse teemade kohta sõlmiti hankeleping 2./3. septembril 2021. Valdonna koordineerimise eest vastutab Eesti Maaülikool (EMU).

Ühistegevuse valdkonnas kavandati aastaks 2021 kokku 6 tegevust: veebikonverents, infopäev, kaks koolitust ja kaks õpiringi. Plaanitud mahtu ei suudetud siiski ellu viia ja toimus 4 tegevust. **Ellu viidud tegevuste kogusumma oli 17 000 eurot.**

Valdkonna nõukogu moodustati käskkirjaga 28. aprillil 2021. Nõukogusse kuulub 14 liiget, kooseis on esitatud ÜhendPIPi aruande lisas 1. Nõukogu töökorra, esimehe ja valdkonna tegevuste kinnitamiseks toimus nõukogu elektrooniline koosolek 24. augustil 2021 (ühistegevuse valdkonna varasem teadmussiirde programm lõpetas oma tegevused suvel 2021). Nõukogu teine koosolek toimus 26. novembril 2021, selle peamisteks teemadeks olid 2021. aastaks tellitud tegevuste muudatuste ning 2022. aasta kavandite läbiarutamine.

Tegevuste elluviimine

Ühistegevuse tegevuste ettepanekud oli ette valmistatud Täitjate koostöös, 2021. aasta tegevused kinnitati ühehäälselt (vt elluviidud tegevused, tabel 8.1). Tegevuste elluvijaks sai Eesti Maaülikool.

Koostöö ja ühistegevuse harjutamine eeldab inimeste kohtumisi ning kontaktsete tegevuste korraldamine ei olnud 2021 sügisel lihtne. Seega tuli osa tegevusi tühistada või lükata edasi järgmisesse kalendriaastasse. Edasi lükati kahepäevane täienduskoolitus „Lihasektori kvaliteedikava väljatöötamine II“ ja taimekasvatustootjate koostöö õpiring. Neist esimene seetõttu, et sihtrühm pidas kahepäevase koolituse puhul efektiivsemaks kontaktset vormi ja teine põhjusel, et ei leitud piisavalt osalejaid, kes oluks valmis suhteliselt lühikese perioodi jooksul väga intensiivselt kohtuma. Mõlemad tegevused viiakse 2022. aastal siiski ellu.

Tabel 8.1. Ülevaade 2021. a ellu viidud tegevustest.

Tegevuse vormikohane nimetus	Tellimuse sisu / tegevuse pealkiri	Täitmine
Veebikonverents	Ühistute roll kestlikkuse tagamises	28. oktoober veebis, osales 68 inimest
Infopäev vähemalt 3 ak tundi, 10-30 osalejat	Sissejuhatus lihasektori kvaliteedikava väljatöötamisse	22. september veebis, osales 21 inimest
Ühepäevane täienduskoolitus	Lihasektori kvaliteedikava väljatöötamine I	30. november, osales 24 inimest
Õpiring	Aiandustootjate koostöö	25. november kuni 20. detsember, pidevalt osales 5 inimest

Konverents Ühistute roll kestlikkuse tagamises

Üldinfo: Veebikonverents toimus 28. oktoobril 2021 veebis (Zoom), selle korraldas Eesti Maaülikool ja konverentsil osales 68 inimest.

Info veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/veebikonverents-uhistute-roll-kestlikkuse-tagamises/>

- <https://www.pikk.ee/kestlikkuse-varjundid-ja-uhistud/> (seotud kokkuvõtlik artikkel)
- <https://us06web.zoom.us/rec/share/0smiEtSEbGmY6nh2E5x7NF5hTrrCfcPzFFM8-0usy19FPndn3XWb74LntundK2sN.VZvdCzwZQpaCbHxq?startTime=1635404369000> (salvestis)

Kirjeldus: Veebikonverentsil tutvustati kestlikkuse erinevaid külgi ja kuidas ühistud sinna sobivad. Selleks räägiti lihatootmise kvaliteedikava tähtsusest, uuest tootmisjäakide kasutamise meetodist, maaparanduse ja sellega tegelevate ühistute igapäevatööst, uu(ds)est ekspordipotentsiaaliga põllumajandustootmise suunast, metsaühistute tasakaalustavast rollist, toidu varustuskindlusest, hoiu-laenuühistute kaalukusest ja kindlustusühistu võimalikkusest ja kasust Eestis.

Eriti tavatu oli plastikule alternatiivi pakkuva Oryzite'i tutvustus – fookus oli materjalil endal, ent seose ühistutega oli vääramat. Nimelt, selle arendamise initsiatiiv ja tootmiseks vajalikud riisikestad tulid Hispaania riisiühistust La Càmara Arroceras del Montsià. Teiste ettekannete kõrval oli märgiline ka maaparandusühistute tuvastus, kuna nende tähtsus ja töö saavad teenimatult vähe tähelepanu.

Kuigi veebikonverents oli igati informatiivne, jätsid osalejatele kõige parema mulje KEVILIt ja Metsaühistut tutvustavad ettekanded, mis on nende praktilist kallakut arvestades mõistetav.

Erinevate valdkondade tasakaalustamine on muidugi keeruline ja mõnele osalejale oli igapäevategevusega vähem seotud ettekanded pigem vähem atraktiivsed. Aga veebikonverentsi läbivalt praktilist joont võiks hoida tulevikuski, kusjuures fookusteemade kõrval tuleks samuti käsitleda neid toetavaid või võimaldavaid nähtusi ja tegevusi.

Osa võttis 68 inimest, kelle hulka kuulus ühiste ja põllumajandusettevõtete juhte, Maaeluministeriumi ja selle allasutuste ametnikke, Maaülikooli töötajaid ning tänavu tavatult palju üliõpilasi.

Joonis 8.2 Ekraanitõmmis konverentsi ettekandest

Infopäev Sissejuhatus lihasektori kvaliteedikava väljatöötamise

Üldinfo: Infopäev toimus 22. septembril 2021 veebis (zoom), selle korraldas Eesti Maaülikool ja infopäeval osales 21 inimest.

Info veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/infopaev-sissejuhatus-lihasektori-kvaliteedikava-valjatootamise/>

Kirjeldus: Infopäeval tutvustati ÜhendPiP-i ühistegevuse valdkonna tegevusi, põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavade toetamist ja lihasektori kvaliteedikava eesmärki, majanduslikku kasu ja näiteid maailmast. Heade näidetena toodi välja Iirimaa lihasektori kvaliteedikavad Bord Bia egiidi all ja Poola kvaliteetliha programmi. Ettekannetest tuli välja, et kvaliteedikavad ja -märgid mõjutavad tarbija ostuotsust ja sisendavad kindlust kogu tarneahelasse.

Bord Bia säästva veise- ja lambaliha tootmise kava (SBLAS)

Jätkusuutlikkus + kvaliteet

Sertifitseerimine:

- Nõuetele vastavust kontrollivad Bord Bia auditorsid;
- Ette teatamata kontroll vähemalt iga 18 kuu tagant;
- Kvaliteedikava sätestab 154 nõuet, millest 9 on kriitilise tähtsusega;
- Sertifitseerimiseks peaks ettevõtte täitma kõiki 9 kriitilise tähtsusega nõuet ning vähemalt 60% ülejäänud nõuetest.

Joonis 8.3 Ekraanitõmmis infopäeva ettekandest

Osa võttis 21 inimest, kelle hulka kuulus lihavedajad ja sigade kasvatajaid, lihatööstuse esindajaid, Maaeluministeeriumi ametnikke ja Eesti Maaülikooli teadlane. Infopäev jättis osalejatele positiivse mulje ja tahtmise liikuda lihasektori kvaliteedikava(de) koostamisega edasi. Enam tekitas küsimusi juba olemasolevate kvaliteedikavade saatus ja uue kvaliteedikava rakenduslikud küsimused.

Koolitus Lihasektori kvaliteedikava väljatöötamine I

Üldinfo: Ühepäevane täienduskoolitus toimus 30. novembril 2021 veebis (Zoom), selle korraldas Eesti Maaülikool ja koolitusel osales 24 inimest.

Info veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/taienduskoolitus-lihasektori-kvaliteedikava-valjatootamine-i/>

Kirjeldus: Täienduskoolitusel tutvustati lihasektori kvaliteedikava vajalikkuse põhjuseid, mõjusid ja võimalikke eeliseid.

Selleks räägiti liha kvaliteedi erinevatest nüanssidest, loomade heaolu mõjust sellele ja kaubamärgi kasust eksportturgudel. Ühtlasi said osalejad ülevaate toidukvaliteedikavast „Rohumaaveise kvaliteedikava“, mis on seni Eestis ainus omasugune. Siin tuli samuti välja kaubamärgi, kvaliteedikava ja (ekspordi)edu omavaheline seos. Eriti kui meenutada 28. oktoobril toimunud veebikonverentsi ettekannet *Twenty20 Beef Club* liha kvaliteedikava kohta, mida tutvustas Ross Brady Glanbia Irlandist.

Võib-olla jäi enim kõlama just Marko Hiimäe sõnum täpsete nõuete kohta, millele vastavat toodet välisurud ootavad. Ettekanne sidus liha kvaliteedi ja loomade heaolu selgelt turupraktikaga. Kuna koolitusele on kavas juba järeltegevus selle teise osa vormis („Lihasektori kvaliteedikava väljatöötamine II“), andis täienduskoolitus osalejatele ja korraldajale ainest mõtlemiseks ning sisendite esinejate ja teemade planeerimiseks.

Joonis 8.4 Ekraanitõmmis koolituse ettekandest

Osa võttis 24 inimest, kelle hulka kuulus ühistute ja põllumajandusettevõtete juhte ning töötajaid, Maaeluministeeriumi ametnikke ja Maaülikooli töötajaid.

Aiandustootjate koostöö õpiring

Üldinfo: Õpiring toimus 25. novembrist 20. detsembrini 2021 veebis (Zoom) ja Kindel Käsi OÜ-s, selle korraldas Eesti Maaülikool.

Info veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/aiandustootjate-koostoo-opiring/>

Kirjeldus: Õpiringi kohtumised toimusid 25. novembril, 2. detsembril, 16. detsembril ja 20. detsembril.

Õpiringi juhendas Eesti Maaülikooli maamajanduse ökonoomika õppetooli hoidja ja professor Rando Värnik ning lektoritena osalesid nendes Tarmo Lääne Eesti Kindlustusühistust ÜKS ja Eva Lind Põllumajandus- ja Toiduametist.

Seekordne õpiring keskendus marjakasvatusele, kuna õpiringi moodustasid kuus maasikakasvatajat. Õpiringis arutati aiandustootjatele võimalikke kindlustuslahendusi riskide maandamiseks, taimekasvatusevahendite kasutamist aiandustootmises, maasikatoodangu kvaliteeti ja sektori kvaliteedikava ning riskijuhtimist aiandustootmises. Eriti elavaks kujunes taimekaitsevahendeid puudutav kohtumine, kuna tolles valdkonnas tajusid maasikakasvatajad suuri puudujääke võrreldes naaberriikide kolleegidega.

Joonis 8.5 Ekraanitõmmis õpiringi kohtumise ettekandest

Osa võttis kuus inimest, kelle hulka kuulusid põllumajandusettevõtete juhid. Kuigi ühes õpiringis osales kaks inimest rohkem, nimelt võttis kvaliteedi ja kvaliteedikava puudutavast õpiringi kohtumisest osa kaheksa inimest. Lisaks nimetatule on taimekaitsevahendid kindlasti üks teema, mille juurde tuleb tulevikus naasta. Samuti on õpiringides kavas edasi uurida (saagi)kindlustusega seotud küsimusi.

Tegevused järgmisel aastal

Järgmise kalendriaasta tegevuste kavandit muudeti 26. novembril 2021 toimunud nõukogu koosoleku toimumise ajal märkimisväärselt – vähendati infopäevade ja koolituste mahtu, kuid lisati taskuhäälingud-videod ja juhendamisteenus. Uued tegevused aitavad potentsiaalselt jõuda suurema sihtgrupini, kuid juhendamisteenus on vastupidise eesmärgiga. Viimati nimetatu vaikumisi eesmärk on tänavu toetada aiandustootjaid, kes soovivad asutada tunnustatud tootjaorganisatsiooni.

Teema	Tegevuse kirjeldus
Veebikonverents	„Toidu toomisest ja põllumajandusest uut väärtust otsides: võimalused, vajadused ja valikud“
Majanduskeskkond	<ul style="list-style-type: none"> Koolitus: Tooteinnovatsioon toidu- ja põllumajandustootmises Infopäev: Ühistutest, tootjaorganisatsioonidest ja kaitses ebaausate kaubandustavade vastu Infopäev: Põllumajandus 4.0 Infopäev etteottekülastusega: Ühistute roll muutavas põllumajanduskeskkonnas Koolitus: Põllumajandusettevõtete ja -ühistute finantseerimine ning riskijuhtimine Juhendamine: ühistu tunnustamine tootjaorganisatsioonina
Sektoraalne	<ul style="list-style-type: none"> Infopäev: Eesti aiandussektori majanduskeskkond, lühikesed tarneahelad ja koostöövõimalused Aiandustootjate koostöö õpiring Taimekasvatustootjate koostöö õpiring Infopäev: Rohelepe ja ühistud: piimatootmise tulemuslikkuse ja keskkonnamõju mõõtmine Kahepäevane koolitus: Lihasektori kvaliteedikava väljatöötamine II Ühepäevane koolitus: Kvaliteedikava nõuete väljatöötamine lihasektoris Õppereis Iirimaa lihasekasvatuse parimad praktikad
Kommunikatsioon	<ul style="list-style-type: none"> Koolitus: Kommunikatsioon põllumajandusettevõtetes ja -ühistutes Koolitus: Konfliktide ennetamine ja lahendamine põllumajandusühistutes Koolitus: Oma loo vestmine: lugude jutustamine praktilise vahendina
Kaasamine	<ul style="list-style-type: none"> Infopäev: Piirkondlike koostööalgatuste tutvustus Infopäev välislektoriga: Kuidas haarata noori maaettevõtjaid ühistusse? Infopäev välislektoriga (2 tk): Ühistegevuse võimalused ja vajadused: head praktikad ja edulood
Video-taskuhääling	<ul style="list-style-type: none"> Videod: Ühistegevust tutvustavad tegevuslood (6 tk) Taskuhäälingud: Ühistegevuse tutvustus (4 tk)

Joonis 8.6. Ühistegevuse tegevuste temaatiline jaotus 2022. aastal.

Tegevusi viiakse ellu Eesti Maaülikooli juhtimisel, kuid koostöös teiste konsortsiumipartneritega (nt EPKK). Tänavu viib osa tegevustest täies ulatuses ellu EPKK, mis laiendab tegevuste võimalikku sihtgruppi. Hea õnne korral saab näha ka põllumajandustootjate tegevusi, aga Iirimaa ettevõtete väisamine oleneb reisipiirangute seisust 2022. aasta suvel või sügisel.